

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av föreningslagen, av 14 § i företags- och organisationsdatalagen samt av religionsfrihetslagen

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lagar om ändring av föreningslagen, av 14 § i företags- och organisationsdatalagen samt av religionsfrihetslagen (RP 33/2016 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för betänkande.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Markus Tervonen, justitieministeriet
- ordförande Eero Rämö, Delegation för medborgarsamhällspolitik
- lantmäteriråd Markku Markkula, Lantmäteriverket
- ledande expert Kari Niemi, Lantmäteriverket
- teamledare Jouko Koitto, Patent- och registerstyrelsen
- chefsjurist Risto Airikkala, Centralförbundet för lant- och skogsbruksproducenter MTK rf
- upphandlingsjurist Maarit Päivike, SOSTE Finlands social och hälsa rf
- informatör Asmo Koste, Finlands Ungdomssamarbete - Allians rf
- organisationschef Rainer Anttila, Valo, Finlands Idrott rf
- professor Heikki Halila
- professor Jukka Mähönen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- finansministeriet
- arbets- och näringsministeriet
- Kyrkostyrelsen
- Akava rf
- Finansbranschens Centralförbund rf
- Sannfinländarna r.p.
- Kristdemokraterna i Finland r.p.
- Finlands Socialdemokratiska Parti r.p.
- Vänsterförbundet r.p.
- Gröna förbundet r.p.

Betänkande LaUB 6/2016 rd

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att föreningslagen ändras. Enligt propositionen ska de bestämmelser som gäller upplösning av en förening ändras och samtidigt får lagen bestämmelser om avregistrering. Syftet är att det i framtiden ska vara lättare att hålla föreningsregistret uppdaterat. Enligt förslaget får registermyndigheten på eget initiativ vidta åtgärder för att avföra föreningar som upphört med sin verksamhet ur föreningsregistret. Genom förslaget klargörs dessutom likvidationsförfarandet när det baserar sig på ett beslut av föreningen samt ansvaret för likvidatorn och den som fått medel när en förening upplöses. I syfte att underlätta bildande av en förening och verksamheten i en förening föreslås det att föreningslagens bestämmelser om ogiltigheten av ett beslut av föreningsmötet förtydligas och att bestämmelserna om lämnande av registeranmälan förenklas. I syfte att förenhetliga regleringen föreslås det dessutom vissa mindre tekniska ändringar i företags- och organisationsdatalagen och i religionsfrihetslagen.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2016.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

Enligt föreningslagen (503/1989) blir en förening en juridisk person genom registrering. Medlemmarna i en registrerad förening svarar inte personligen för föreningens förpliktelser (6 §). Beslutanderätten i en förening utövas av medlemmarna vid föreningsmötet (16 och 17 §). Dessutom ska en förening ha en styrelse (35 §).

En oregistrerad förening är ingen självständig juridisk person, vilket innebär att rättshandlingar inte kan göras i dess namn. För rättshandlingar som utförts på en oregistrerad förenings vägnar svarar de personligen och solidariskt som har deltagit i åtgärden eller beslutet (58 §).

Föreningarna har stor samhällelig betydelse i Finland eftersom det civila samhället huvudsakligen verkar genom föreningar.

Propositionen innebär att föreningslagen reformeras delvis. Ett av förslagen är att Patent- och registerstyrelsen ska ges möjlighet att på eget initiativ starta avregistrering av passiva föreningar ur föreningsregistret. Dessutom blir reglerna klarare i fråga om registeranmälan, upplösning av föreningar och grunderna för att klandra föreningars beslut.

Propositionen gäller främst myndighetsinitierad avregistrering av föreningar och upplösning av föreningar. De föreslagna bestämmelserna gäller särskilt passiva föreningar. För de aktiva föreningarnas del är de förslag betydelsefulla som gäller grunderna för att klandra föreningens beslut samt registeranmälningar.

Vissa förslag går ut på att göra bestämmelserna om föreningar enhetliga med annan associationslagstiftning. Till dessa hör bland annat förslagen om klandergrunder och registeranmälningar. Lagutskottet anser att ett sådant regleringssätt ska användas med urskillning eftersom föreningar

Betänkande LaUB 6/2016 rd

skiljer sig från andra sammanslutningar. Lagstiftningen om föreningar ska därför särskilt ta fasta på föreningarnas särdrag, såsom föreningens syfte, föreningsfriheten och föreningarnas självbestämmanderätt. De aktuella förslagen innebär emellertid inte att de allmänna principerna i föreningslagen eller villkoren för föreningsverksamhet ändras. Regleringen görs enhetlig främst i fråga om situationer där den i praktiken visat sig fungera för andra sammanslutningar. Regleringssättet kan således i detta fall anses vara godtagbart.

Sammantaget anser utskottet att propositionen behövs och fyller sitt syfte. Det tillstyrker lagförslagen, men med anmärkningarna och ändringsförslagen nedan.

Myndighetsinitierad avregistrering

Föreningslagen innehåller i dagens läge inga bestämmelser om registermyndighetens möjligheter att avregistrera en förening som inte på länge haft någon verksamhet. När den gällande föreningslagen trädde i kraft gjordes sådan avregistrering möjlig genom en temporär speciallag av engångsnatur för åren 1990—1992 (Lag om avförande av vissa föreningar ur föreningsregistret, 504/1989). Regeringen föreslår nu att registermyndigheten på eget initiativ ska kunna inleda avregistrering av föreningar som upphört med sin verksamhet. Det är denna gång inte fråga om en temporär speciallag av engångsnatur utan om en möjlighet som införs i den allmänna föreningslagen.

Enligt förslaget ska sådana föreningar anses vara passiva som inte gjort någon anmälan till föreningsregistret på över tjugo år och där det inte finns någon anledning att anta att verksamheten fortsätter. Registermyndigheten kontrollerar om föreningen varit passiv i sitt eget register och i skatteförvaltningens register. Namn och registernummer på de föreningar som är föremål för förfarandet ska kungöras i officiella tidningen och offentliggöras på registermyndighetens webbplats. Dessutom informeras centralorganisationerna och medierna om att förfarandet inleds. Detta sker åtminstone fem månader före avregistreringen. En förening som avförts från registret men som fortfarande är aktiv kan i förekommande fall återinföras genom ett enkelt förfarande.

Bakom förslaget ligger en proposition om förhindrande och utredning av penningtvätt och finansiering av terrorism. Den bereds under finansministeriets ledning och avses inbegripa inrättande av ett separat förmånstagarregister som bl.a. omfattar föreningarna. Alla föreningar ges på tjänstens vägnar ett FO-nummer för att registret ska kunna införas. Avsikten är att passiva föreningar ska ha avförts ur föreningsregistret innan lagstiftningen i den propositionen träder i kraft. I praktiken innebär det att avregistreringarna ska göras under andra hälften av 2016 (RP s. 9).

Enligt uppgift uppskattas det i dagsläget finnas omkring 30 000—40 000 passiva föreningar i föreningsregistret. Om dessa avförs ur registret på förslaget sätt blir registeruppgifterna mer aktuella, vilket behövs för att det nämnda förmånstagarregistret ska kunna inrättas och alla föreningar få ett FO-nummer. Detta skulle gå att åstadkomma med en speciallag av engångsnatur, liksom tidigare. Utskottet förordar dock den föreslagna permanenta modellen eftersom det då är lättare att hålla föreningsregistret uppdaterat också i fortsättningen. Detta är viktigt för en korrekt uppfattning av vilka föreningar som finns och av befogenhets- och ansvarsfördelningen mellan föreningarnas medlemmar.

Betänkande LaUB 6/2016 rd

Förslaget ger inget svar på hur ofta myndighetsinitierade avregistreringar i fortsättningen ska kunna göras. Enligt propositionsmotiven ska möjligheten till avregistrering finnas exempelvis årligen (s. 9). Utskottet ser det inte som nödvändigt att lagen kategoriskt anger hur ofta avregistrering ska inledas. Det är mer motiverat att ett avregistreringsförfarande inleds utifrån ett verkligt behov. Det är också viktigt att de myndighetsinitierade avregistreringarna inte återkommer med alltför korta intervaller, eftersom detta kan orsaka en alltför stor administrativ börda för registermyndigheten och föreningarna. I ljuset av detta sker avregistreringarna alltför ofta om de görs årligen, menar utskottet. Enligt en uppskattning som utskottet fått är det möjligt att avregistreringsförfarandet i praktiken inte genomförs oftare än med fem eller tio års mellanrum. Det är ett lämpligt intervall, anser utskottet.

Den tid som en förening utan verksamhet ska kunna vara passiv är betydligt längre än den tid som anges i annan associationslagstiftning. Det är ändå motiverat när man beaktar att föreningarna gör registeranmälningar mer sällan än andra sammanslutningar.

För föreningarnas och deras intressentgruppers del är det ytterst viktigt med information i god tid före avregistrering. Informeringen om att myndighetsinitierad avregistrering inleds ska ske så heltäckande och effektivt som möjligt och också ange tidsplanen samt vilka föreningar det gäller och vilka rättsmedel som står till föreningarnas förfogande. Det är också viktigt med tillgång till information om vilka föreningar som avförts från registret. Utskottet anser att förslaget bör preciseras i fråga om tillgången till information om avregistreringsbeslut. Detta presenteras närmare i detaljmotiveringen nedan. Dessutom bör registermyndighetens utredningsskyldighet poängteras, så att inga aktiva föreningar avregistreras.

Om en avregistrerad förening har tillgångar, kan den registreras på nytt eller likvideras. Om det behövs likvidationsåtgärder kan registermyndigheten på ansökan förordna en likvidator för föreningen (41 b § 3 mom. i lagförslag 1). I sådana fall gäller samma regler för likvidationsåtgärderna och utomståendes rätt till information som när registermyndigheten förordnar att en förening ska lösas upp. I detta avseende hänvisar utskottet till sitt resonemang om upplösning av föreningar. Om föreningens tillgångar emellertid inte överstiger 8 000 euro och föreningen inte har kända skulder, får tillgångarna inom fem år från avregistreringen användas för ett ändamål som anges i stadgarna (41 b § 2 mom. i lagförslag 1). Tillgångarna kan på skiftas utan likvidationsåtgärder.

På avregistrerade föreningar tillämpas bestämmelserna i 10 kap. i föreningslagen om oregistrerade föreningar (RP s. 19).

Upplösning av föreningar

Ett syfte med propositionen är att underlätta och försnabba upplösning av en passiv förening när det är ostridigt att verksamheten har upphört. Därför föreslår regeringen att myndighetsåtgärderna i sådana fall koncentreras till registermyndigheten i stället för tingsrätten. Utskottet ser också gärna att ostridiga ansökningar om upplösning inte längre behandlas av domstol.

Propositionen innehåller också förslag som gäller förfarandet vid likvidation av föreningar. För det första föreslås det att föreningslagen får en uttrycklig bestämmelse om syftet med ett likvidationsförfarande (40 § 2 mom. i lagförslag 1). Enligt den är syftet med likvidationsförfarandet att

Betänkande LaUB 6/2016 rd

utreda föreningens ekonomiska ställning, realisera en behövlig mängd egendom och betala föreningens skulder samt att använda de återstående medlen enligt vad som bestäms i föreningens stadgar och föreskrivs i föreningslagen. För det andra görs bestämmelserna om likvidatorns ställning och ansvar klarare (40 § 3 mom. i lagförslag 1). I syfte att förbättra föreningsmedlemmarnas tillgång till information föreslås det också att likvidatorn ska sammankalla föreningsmöte för granskning av slutredovisningen, om det inte är onödigt med beaktande av att föreningens tillgångar är obetydliga och av andra omständigheter (40 § 3 mom. i lagförslag 1). Avsikten är att se till att medlemmarna vid upplösning blir informerade om ekonomin, likvidationsåtgärderna och användningen av föreningens återstående tillgångar. Något möte behöver emellertid inte sammankallas om föreningens tillgångar är obetydliga. Det finns ingen exakt definition på när tillgångarna är obetydliga, men det framgår av motiveringen att bestämmelsen avser situationer där de återstående tillgångarna är så pass obetydliga att det inte är ändamålsenligt att ordna ett möte (RP s. 15). Propositionen syftar också till att tillgångarna snabbare ska kunna användas för ett ändamål som står föreningens verksamhet nära, om de inte kan användas på det sätt som bestäms i stadgarna (40 § 3 mom. i lagförslag 1).

Dessutom föreskrivs det om vilket ansvar den som fått en andel av tillgångarna i en upplöst förening har när tillgångarna har delats ut innan skulderna är betalda (40 § 4 mom. i lagförslag 1). Det är fråga om en rätt att kräva en prestation (fordringsrätt) personligen av den som fått en andel av tillgångarna. Ansvaret avgränsas i bestämmelsen till beloppet av de mottagna tillgångarna.

Dessa bestämmelser ska tillämpas dels när en förening löses upp på grundval av föreningens eget beslut (40 § i lagförslag 1), dels också när upplösningen sker på förordnande av en myndighet (se 41 § 3 mom. i lagförslag 1). Bestämmelserna blir tillämpliga också om en förening som avregistrerats på myndighetens initiativ behöver likvidationsåtgärder (se 41 b § 3 mom. i lagförslag 1). Utskottet anser att förslagen är välkomna både med tanke på medlemmarnas, borgenärernas och avtalsparternas rättsskydd och med tanke på allmänintresset.

Det har i praktiken visat sig att föreningar som upphört med sin verksamhet kan bli föremål för missbruk. För att förhindra detta föreslår regeringen att likvidatorn i de fall där en passiv förening enligt förordnande ska upplösas ska följa de nya bestämmelserna om likvidationsförfarande och dessutom se till att slutredovisningen finns tillgänglig för föreningen och andra vars rätt berörs av att föreningen upplöses (41 § 3 mom. i lagförslag 1). Utskottet ställer sig bakom ett sådant förslag, men anser att det gäller att ge akt på om lösningen med att slutredovisningen finns tillgänglig tillsammans med övriga ändringar fungerar och räcker för att förhindra missbruk. I förekommande fall bör det analyseras hur systemet kan utvecklas i detta avseende.

Det är värt att undersöka om ett fungerande sätt att effektivare förebygga missbruk kunde vara att slutredovisningen ska lämnas till registermyndigheten, menar utskottet. Det skulle ge myndigheten tillfälle att bedöma om tillgångarna i den förening som ska upplösas har använts på det sätt som stadgarna anger. Två saker bör dock i så fall beaktas. För det första krävs det ändringar i systemet för behandling av föreningsuppgifter om registermyndigheten ska registrera slutredovisningar. Behandlingssystemet i föreningsregistret måste sannolikt frångås under de närmaste åren när registret fusioneras med företags- och organisationsdatasystemet, och därför är det inte ändamålsenligt att göra sådana ändringar i det nuvarande operativsystemet. Samtidigt ger fusionen nya möjligheter till utveckling av föreningsregistret. Dessutom vill utskottet påpeka att det i dags-

Betänkande LaUB 6/2016 rd

läget inte är Patent- och registerstyrelsen som är tillsynsmyndighet i fråga om föreningar. Att ändra dess roll från registermyndighet till tillsynsmyndighet skulle därmed innebära en stor principiell förändring och påverka myndighetsresurserna. Det skulle krävas en bred förankring för en sådan ändring av Patent- och registerstyrelsens roll.

Klanderbara föreningsbeslut

Enligt förslaget ska föreningslagen ändras så att ett föreningsbeslut kan förklaras ogiltigt bara vid ett procedurfel som har kunnat inverka på beslutets innehåll eller i övrigt på föreningsmedlemmarnas rätt (32 § i lagförslag 1). I den gällande föreningslagen finns inget krav på att procedurfel ska ha kunnat inverka på beslutets innehåll eller en annan medlems rätt. I rättslitteraturen och rättspraxis har det emellertid ansetts att vilket fel som helst inte kan leda till att beslutet blir ogiltigt (RP s. 6). Det framgår av propositionen att de gällande bestämmelserna i föreningspraxis har lett till oklarhet om när ett procedurfel när beslutet fattas kan leda till att beslutet blir ogiltigt (s. 8). Det har kunnat begränsa möjligheterna att fatta besluten genom datakommunikation eller med något annat tekniskt hjälpmedel.

Utskottet anser utifrån inkommen utredning att ändringen gör det lättare för föreningarna att hålla möten och för mötesdeltagarna att delta på distans. Motsvarande bestämmelser gäller för andra privata sammanslutningar och enligt uppgift har inga problem uppdragats. Propositionsmotiven beaktar föreningarnas särdrag på tillbörligt sätt (s. 14). Också föreningarna har uttryckt brett stöd för förslaget. Därför tillstyrker utskottet förslaget.

Avgifter för föreningsregistrets prestationer

Ett sätt att främja ett uppdaterat föreningsregister är att avskaffa handläggningsavgiften vid ändring av namnteckningsrätten. I synnerhet mindre föreningar med små tillgångar kan ha nytta av detta i sin verksamhet och när det gäller att hålla registeruppgifterna uppdaterade. Enligt inhämtad utredning kommer emellertid det planerade förmånstagarregistret att ha stor inverkan på föreningsregistret och kostnaderna för det under de närmaste åren. Avsikten är att föreningsregistret blir ett stamregister i företags- och organisationsdatasystemet när förmånstagarregistret inrättas. Dessutom är det sannolikt att registermyndigheten de närmaste åren allt mer övergår till e-kommunikation, vilket kan påverka myndigheternas avgifter. Således är det inte motiverat att i samband med den nu aktuella propositionen bedöma storleken på avgifterna för föreningsregistrets prestationer. Däremot menar utskottet att det är viktigt att i ett senare skede göra en samlad bedömning av frågan.

DETALJMOTIVERING

1. Lag om ändring av föreningslagen

41 a §. Upplösning och avregistrering av en förening på myndighetens initiativ. Paragrafen gäller myndighetsinitierad upplösning och avregistrering av föreningar. Paragrafen är ny.

Betänkande LaUB 6/2016 rd

I 2 mom. finns bestämmelser om hur registermyndigheten ska informera om myndighetsinitierad avregistrering innan den fattar beslut om avregistreringen. Enligt momentet ska en kungörelse publiceras i officiella tidningen om att förfarandet inleds och om vilka föreningar det gäller. Dessutom ska registermyndigheten på sin webbplats hålla uppgifter om namn på och registernummer för de föreningar som är föremål för förfarandet tillgängliga för allmänheten i maskinellt bearbetbar form. Det framgår av motiveringen till paragrafen att registermyndigheten utöver dessa sätt, som uttryckligen nämns i lagen, ska registermyndigheten informera om avregistreringsförfarandet också på andra sätt i enlighet med god förvaltningssed, exempelvis via medierna. I ljuset av vad utskottet framför i sina överväganden har det inget att anmärka mot den föreslagna bestämmelsen.

Paragrafens 3 mom. gäller själva avregistreringen av föreningen. Några bestämmelser om delgivning av ett avregistreringsbeslut finns inte i lagen, i stället är det meningen att förvaltningslagens (43/2003) bestämmelser om offentlig delgivning av beslut (62 §) ska gälla för sådan delgivning. Detta innebär att beslutet ska hållas framlagt hos myndigheten och att ett meddelande om detta ska publiceras i officiella tidningen och sättas upp på myndighetens anslagstavla eller publiceras i en dagstidning. Utskottet anser att det i synnerhet är den berörda föreningen och dess intressentgrupper som också informationen om ett avregistreringsbeslut bör nå. I ljuset av inkommen utredning kan man ända anta att separat offentlig delgivning i praktiken inte förbättrar de passiva föreningarnas tillgång till information om avregistreringsbeslut. Det beror på att föreningarna inte följer officiella tidningen i någon större utsträckning. Om man vill nå verksamma föreningar är det således särskilt viktigt att informeringen om att avregistreringsförfarande inleds och om vilka föreningar som berörs sker så heltäckande och effektivt som möjligt på de sätt som avses i 2 mom. Det är också viktigt att sörja för informationen om avregistreringsbeslut. I det avseendet är den mest praktiska lösningen att på samma sätt som i fråga om 2 mom. kräva att registermyndigheten på sin webbplats i fem år efter avregistreringsbeslutet håller uppgifter om namn på och registernummer för de avregistrerade föreningarna tillgängliga för allmänheten i maskinellt bearbetbar form, menar utskottet. Samma praxis har följts i fråga om avregistrering i handelsregistret och det har i praktiken inte lett till några problem. Således föreslår utskottet att 3 mom. kompletteras med en särskild bestämmelse med ovan presenterat innehåll. Den innebär att förvaltningslagens bestämmelser inte gäller i det fallet. Utskottet vill också påpeka att den föreslagna lösningen inte är den enda kanalen för tillgång till information. Det går vid behov att få reda på om en förening avregistrerats genom föreningsregistrets informationstjänst vid Patent- och registerstyrelsen.

Enligt 4 mom. kan registermyndigheten på eget initiativ eller på ansökan förordna att en förening ska upplösas, om föreningen inte har någon i registret antecknad behörig styrelseordförande. Innan ett förordnande utfärdas ska föreningen höras.

Upplösning av en förening till följd av att en behörig styrelseordförande saknas i registret kan anses vara en sträng åtgärd. Det är ändå viktigt att kunna reagera när en styrelseordförande saknas, eftersom ordföranden är den enda företrädaren som obligatoriskt ska finnas i registret. Motsvarande bestämmelser gäller för andra sammanslutningar och enligt uppgift har inga problem uppdagats.

Därmed kan förslaget godtas, men utskottet vill poängtera att upplösning är en åtgärd i sista hand. Föreningen måste ges tillfälle att rätta till situationen. Utskottet understryker också att föreningen

Betänkande LaUB 6/2016 rd

måste ges tillräckligt med tid att rätta till felet, så att den vid behov hinner ordna möte för val av ny ordförande.

48 §. Grundanmälan. Det gällande 2 mom. anger vilka uppgifter som ska finnas i grundanmälan. Enligt det ska grundanmälan bl.a. innehålla uppgifter om styrelseordföranden och namntecknaren. Regeringen föreslår nu att momentet kompletteras med att också övriga styrelsemedlemmar får uppges i grundanmälan. Med beaktande av att bestämmelsen inte är förpliktande, utan i stället medger att de andra styrelsemedlemmarna uppges, anser utskottet att förslaget kan godtas. Enligt detaljmotiven är det fråga om att hela styrelsen anmäls för registrering. Utskottet föreslår därför en språklig precisering av momentet för att detta tydligt ska framgå.

I 3 mom. föreslås en ändring som innebär att dels styrelseordföranden, dels också någon annan styrelsemedlem kan underteckna grundanmälan och lämna försäkran enligt momentet. Utskottet ställer sig bakom förslaget om att utvidga personkretsen för dem som kan göra registeranmälan, eftersom det kan förväntas underlätta anmälan. Enligt uppgift till utskottet är det meningen att bara de styrelsemedlemmar ska ha rätt att göra registeranmälan som har anmälts till registret. Utskottet menar att detta inte framgår tillräckligt tydligt av momentet och föreslår därför en precisering om att momentet gäller styrelsemedlemmar ”som anmälts till registret”. Det uttrycket avses täcka in situationer där den berörda personen redan är anmäld och situationer där någon anmäls som ny styrelsemedlem. Enligt uppgift är det också meningen att styrelsemedlemmar ska ha rätt att göra registeranmälningar bara om föreningen på det sätt som avses i 2 mom. har beslutat att alla styrelsemedlemmar ska registreras. Detta framgår inte direkt av momentet, men man kan sluta sig till det när man läser 2 och 3 mom. ihop.

Ikraftträdandebestämmelsen. Den första meningen i 1 mom. innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse där den exakta tidpunkten för ikraftträdandet har lämnats öppen. Av propositionen framgår att de föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 juli 2016. Av andra meningen framgår det emellertid att bestämmelsen i 48 § 2 mom. om att andra styrelsemedlemmar än ordföranden och namntecknaren ska anmälas för registrering träder i kraft vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet. Detta beror på att den ändringen kräver att registermyndighetens it-system uppdateras, och uppdateringen blir klar först efter det att lagen har trätt i kraft. Den föreslagna ändringen i 48 § 3 mom. om att utvidga den personkrets som kan göra registeranmälningar hänger ihop med att hela styrelsen registreras i enlighet med 2 mom. Därför bör bestämmelser om att 3 mom. träder i kraft också utfärdas särskilt genom förordning av statsrådet. Utskottet föreslår ett tillägg om detta i 1 mom. i ikraftträdandebestämmelsen.

2. Lag om ändring av 14 § i företags- och organisationsdatalagen

14 §. Ansvar för att anmälningarna görs. Enligt förslaget ska den gällande 14 § 1 mom. 7 punkten ändras så att ansvariga för att anmälningar i en registrerad förening görs är styrelsens ordinarie medlemmar och inte bara ordföranden. Förslaget hänför sig till de föreslagna ändringarna i 48 § 3 mom. i lagförslag 1. Utskottet föreslår ovan att den bestämmelsen ska preciseras. Förslaget är att styrelsemedlemmar ”som anmälts till registret” ska ha rätt att göra registeranmälningar. Ändringen bör beaktas i 14 § i företags- och organisationsdatalagen. Dessutom påpekar utskottet att ordet ”ordinarie” för att beskriva styrelsemedlemmarna inte behövs eftersom föreningslagen inte har några bestämmelser om suppleanter i styrelsen. Ordet har därför strukits. Dä-

Betänkande LaUB 6/2016 rd

remot har utskottet i den aktuella punkten lagt till ordet ”myndiga” för att beskriva styrelsemedlemmarna. Syftet är att göra skrivsättet enhetligt med 48 § 3 mom. i lagförslag 1 och 18 § 3 mom. och 19 § 3 mom. i lagförslag 3.

Ikraftträdandebestämmelsen. Bestämmelsen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse där den exakta tidpunkten för ikraftträdandet har lämnats öppen. Ändringen i 14 § i den aktuella lagen har som sagt samband med 48 § 3 mom. i lagförslag 1. Av denna anledning behövs det också separata bestämmelser om ikraftträdandet i en förordning av statsrådet. Utskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen ändras i enlighet med det.

3. Lag om ändring av religionsfrihetslagen

18 §. Anmälan om bildande av ett samfund. Enligt detaljmotiven avses de föreslagna ändringarna i 2 och 3 mom. till sitt innehåll motsvara de föreslagna ändringarna i 48 § i föreningslagen. Utskottet föreslår därför samma ändringar i 2 och 3 mom. som i 48 § 2 och 3 mom. i lagförslag 1.

19 §. Anmälan om bildande av ett lokalsamfund. Det framgår av detaljmotiven att avsikten är att ändra 2 och 3 mom. på motsvarande sätt som 18 § i religionsfrihetslagen och 48 § i föreningslagen. Utskottet föreslår därför samma ändringar i 2 och 3 mom. som i 18 § i den aktuella lagen och i 48 mom. i lagförslag 1.

Ikraftträdandebestämmelsen. Bestämmelsen innehåller en sedvanlig ikraftträdandebestämmelse där den exakta tidpunkten för ikraftträdandet har lämnats öppen. Ändringarna i 18 § 2 och 3 mom. och 19 § 2 och 3 mom. har som sagt samband med de föreslagna ändringarna 48 § i lagförslag 1. Av denna anledning behövs det också separata bestämmelser om ikraftträdandet i en förordning av statsrådet. Utskottet föreslår att ikraftträdandebestämmelsen ändras i enlighet med det.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslag 1—3 i proposition RP 33/2016 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande LaUB 6/2016 rd

Utskottets ändringsförslag

1.

Lag

om ändring av föreningslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i föreningslagen (503/1989) 32 § 1 mom., 40 och 41 §, 48 § 2 och 3 mom. samt 52 § 1 mom., av dem 48 § 2 mom. sådant det lyder i lag 1177/1994, samt
fogas till lagen nya 41 a och 41 b § som följer:

32 §

Klanderbara beslut

En föreningsmedlem, styrelsen och en styrelsemedlem får genom en talan mot föreningen klandra ett föreningsbeslut om beslutet inte har tillkommit i behörig ordning och felet har kunnat inverka på beslutets innehåll eller i övrigt på föreningsmedlemmarnas rätt eller om beslutet annars strider mot denna lag eller föreningens stadgar. Rätt till klandertalan har inte den som vid mötet har medverkat till beslutet.

— — — — —

40 §

Likvidationsförfarande som grundar sig på ett föreningsbeslut

När föreningsmötet har beslutat upplösa föreningen, ska styrelsen vidta de likvidationsåtgärder enligt 2 mom. som följer av upplösningen, om inte föreningsmötet i styrelsens ställe har utsett en eller flera andra likvidatorer för uppdraget. Det är dock inte nödvändigt att företa likvidationsåtgärder, om föreningsmötet när den fattar beslut om upplösning samtidigt godkänner en av styrelsen uppgjord slutredovisning enligt vilken föreningen inte har skulder.

Syftet med likvidationsförfarandet är att utreda föreningens ekonomiska ställning, realisera en behövlig mängd egendom och betala föreningens skulder samt att använda de återstående medlen enligt vad som bestäms i föreningens stadgar och föreskrivs i denna lag.

En förening som har fattat beslut om att upplösa sig får fortsätta med sin ekonomisk verksamhet endast i den utsträckning som en ändamålsenlig likvidation kräver. Likvidatorerna har rätt att söka offentlig stämning på föreningens borgenärer. Om föreningens tillgångar inte förslår till betalning av dess skulder, ska likvidatorerna ansöka om att föreningen försätts i konkurs. Om de tillgångar som återstår efter det skulderna har betalats inte kan användas på det sätt som bestäms i

Betänkande LaUB 6/2016 rd

föreningens stadgar, ska likvidatorerna överlåta dem för att användas för att främja något ändamål som står föreningens verksamhet nära. Likvidatorerna ska utan ogrundat dröjsmål göra upp en slutredovisning för upplösningen. Slutredovisningen ska innehålla en redogörelse för betalningen av skulder och användningen av återstående tillgångar samt boksluten, verksamhetsberättelserna och eventuella revisionsberättelser och verksamhetsgranskningsberättelser för hela likvidationstiden. Likvidatorerna ska kalla föreningsmedlemmarna till föreningsmöte för granskning av slutredovisningen, om det inte är obehövt med beaktande av att föreningens tillgångar är obetydliga och av andra omständigheter. Likvidatorerna ska se till att slutredovisningen förvaras med iakttagande av bokföringslagens (1336/1997) bestämmelser om förvaring av balansboken. Om föreningen enligt lag eller stadgarna är skyldig att välja en revisor eller en verksamhetsgranskare, ska slutredovisningen på motsvarande sätt genomgå revision eller verksamhetsgranskning. På likvidatorerna tillämpas vad som i denna lag föreskrivs om styrelsen och dess medlemmar, om inte något annat följer av bestämmelserna i detta kapitel. Likvidatorernas mandatid fortsätter tills vidare.

Om skulderna i en förening som upplöses inte har betalats innan tillgångarna har använts i enlighet med 2 mom., svarar de som fått en andel av tillgångarna med beloppet av de mottagna tillgångarna för betalningen av föreningens skulder.

Föreningen anses upplöst när upplösningen har antecknats i föreningsregistret.

41 §

Förordnande av upplösning av en förening som upphört med verksamheten

Om en föreningens verksamhet har upphört, men föreningen inte har upplösts, kan en medlem eller någon annan som saken gäller ansöka hos registermyndigheten om förordnande om upplösning av föreningen. Föreningen ska ges tillfälle att bli hörd med anledning av ansökan. Ansökan ska bifallas, om det visas att föreningens verksamhet har upphört. Om inte något annat visas, ska föreningens verksamhet anses ha upphört då minst tio år har förflutit efter föreningens senaste anmälan till föreningsregistret. Om föreningen uppges vara verksam eller om någon motsätter sig att föreningen upplöses genom beslut av registermyndigheten, ska registermyndigheten dock skjuta upp behandlingen av ärendet, om sökanden inom sex månader från registermyndighetens meddelande visar att sökanden väckt talan vid domstolen på föreningens hemort för fastställande av förutsättningarna för upplösning av föreningen.

Efter att registermyndigheten har fått ansökan ska myndigheten på lämpligt sätt uppmana föreningen att anmäla att verksamheten fortgår. Om föreningen inte lämnar någon verksamhetsanmälan, ska uppmaningen sändas till föreningen skriftligen. Av uppmaningen ska framgå att ett förordnande om upplösning av föreningen kan utfärdas om ingen anmälan om verksamheten lämnas senast den utsatta dagen. Samtidigt ska de medlemmar och borgenärer som vill framföra anmärkningar mot förordnandet om upplösning uppmanas att göra detta skriftligen senast den utsatta dagen. Uppmaningen ska publiceras i den officiella tidningen senast fem månader före den utsatta dagen. Ärendet kan avgöras trots att det inte kan visas att föreningen har tagit emot uppmaningen. Registermyndigheten ska på tjänstens vägnar anteckna uppmaningen i registret. Ett förordnande om upplösning av föreningen kan utfärdas, om det inte innan ärendet avgörs visas att det inte finns någon grund för detta.

När registermyndigheten och domstolen bifaller ansökan ska den samtidigt vid behov förordna sökanden eller någon annan att som likvidator vidta likvidationsåtgärder. Då tillämpas 40 § 2—5

Betänkande LaUB 6/2016 rd

mom. på likvidationsåtgärderna. Likvidatorn ska dessutom se till att slutredovisningen finns tillgänglig för föreningen och andra vars rätt berörs av att föreningen upplöses. En förening som har upphört med sin verksamhet ska avregistreras, om föreningens tillgångar inte räcker till betalning av kostnaderna för likvidationsåtgärderna eller om uppgifter om tillgångarnas storlek inte kan fås och ingen medlem, borgenär eller annan person tar på sig ansvaret för dem.

41 a §

Upplösning och avregistrering av en förening på myndighetens initiativ

Registermyndigheten kan förordna om avregistrering av en förening om det förflutit minst tjugio år sedan föreningen senast gjort en anmälan till föreningsregistret och det inte annars finns skäl att anta att föreningens verksamhet fortgår.

Innan ett beslut enligt 1 mom. om att avregistrera en förening fattas ska Patent- och registerstyrelsen i officiella tidningen publicera en kungörelse i vilken alla de föreningar som avses i 1 mom. nämns vid namn och uppmanas att inom fem månader till Patent- och registerstyrelsen skriftligen anmäla att deras verksamhet fortgår. Patent- och registerstyrelsen ska dessutom på sin webbplats hålla uppgifter om namn på och registernummer för de föreningar som är föremål för förfarandet tillgängliga för allmänheten i maskinellt bearbetbar form.

Om någon anmälan om att en förening fortsätter sin verksamhet inte har gjorts och det inte heller annars finns skäl att anta att verksamheten fortgår, ska föreningen efter tidsfristens utgång avregistreras. Patent- och registerstyrelsen ska i fem år efter beslutet om avregistrering på sin webbplats hålla uppgifter om namn på och registernummer för avregistrerade föreningar tillgängliga för allmänheten i maskinellt bearbetbar form.

Registermyndigheten kan på eget initiativ eller på ansökan förordna att en förening ska upplösas, om föreningen inte har någon i registret antecknad behörig styrelseordförande. Ett sådant beslut ska meddelas, om det inte innan ärendet avgörs visas att det inte längre finns någon grund för detta. Innan ett beslut meddelas ska föreningen höras. På den som har rätt att göra ansökan, hörande av föreningen, förordnande av likvidator, likvidationsförfarandet och likvidatorer tillämpas 41 §.

41 b §

Avregistreringens rättsverkningar

En förening är avregistrerad när beslutet om avregistrering har antecknats i registret.

En avregistrerad förenings tillgångar får inte användas utan likvidationsåtgärder enligt 40 och 41 §. Föreningens företrädare får dock fem år efter avregistreringen använda tillgångarna i enlighet med 40 § 3 mom., om tillgångarna inte överstiger 8 000 euro och föreningen inte har kända skulder. De som fått en andel av tillgångarna svarar med beloppet av de mottagna tillgångarna för betalningen av föreningens skulder.

Om likvidationsåtgärder behövs efter det att föreningen har avregistrerats, ska registermyndigheten på ansökan av den vars rätt saken gäller förordna om likvidation av föreningen i enlighet med 40 § 2—4 mom. Registermyndigheten kan då också på eget initiativ förordna om likvidation av föreningen.

Betänkande LaUB 6/2016 rd

Ett förordnande enligt 3 mom. ska dock inte utfärdas, om föreningens tillgångar inte räcker till betalning av kostnaderna för likvidationsåtgärderna och ingen tar på sig ansvaret för dem. De tillgångar som återstår efter att kända skulder har betalats ska då tillfalla staten. Statskontoret kan besluta att tillgångar som tillfallit staten överläts för att främja något ändamål som står föreningens verksamhet nära.

48 §

Grundanmälan

I grundanmälan, till vilken stiftelseurkunden och föreningens stadgar ska fogas, ska anges fullständigt namn, adress, hemkommun och personbeteckning i fråga om föreningens styrelseordförande och namntecknare samt sådana eventuella begränsningar av namnteckningsrätten som avses i 36 § 3 mom. Om en person saknar finländsk personbeteckning anges födelsetiden. Också **alla andra styrelsemedlemmar** får uppges i grundanmälan.

Styrelseordföranden eller någon annan myndig styrelsemedlem **som anmälts till registret** ska underteckna anmälan och försäkra att föreningen har bildats med iakttagande av bestämmelserna i denna lag.

52 §

Ändringsanmälningar

En anmälan ska göras till registret (*ändringsanmälan*) när en förenings stadgar har ändrats samt när styrelseordföranden, någon annan i registret antecknad styrelsemedlem eller en namntecknare har bytts ut. Vid stadgeändring ska de ändrade stadgarna fogas till anmälan. På uppgörande och undertecknande av anmälan tillämpas vad som i 48 § föreskrivs om uppgörande och undertecknande av grundanmälan. En ändringsanmälan får undertecknas också av en person som är bemyndigad av den som är ansvarig för att anmälningarna görs. Dessutom får den som har avgått från sin i föreningsregistret antecknade post eller vars i registret antecknade uppdrag har upphört själv göra anmälan om detta.

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelsen i 48 § 2 mom. om att andra styrelsemedlemmar än ordföranden och namntecknaren ska anmälas för registrering **och bestämmelsen i 48 § 3 mom. om skyldigheten för andra styrelsemedlemmar som ska anmälas till registret att underteckna registeranmälan** träder dock i kraft först vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

På avgörande av en klandertalan som gäller ogiltigheten av ett beslut som har fattats före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

På revision, verksamhetsgranskning, förvaring och tillgänglighet av en slutredovisning samt på behandlingen av slutredovisningen vid föreningsmötet tillämpas denna lag, om slutredovisningen görs upp efter ikraftträdandet.

Betänkande LaUB 6/2016 rd

På skadestånd som baserar sig på en gärning eller underlåtelse som har skett före ikraftträdandet av denna lag tillämpas de bestämmelser som gällde vid ikraftträdandet.

Bestämmelsen i denna lag om ansvaret för den som har erhållit tillgångar från en förening som upplöses ska tillämpas på den som har erhållit tillgångar efter ikraftträdandet.

2.

Lag

om ändring av 14 § i företags- och organisationsdatalagen

I enlighet med riksdagens beslut

ändras i företags- och organisationsdatalagen (244/2001) 14 § 1 mom. 7 punkten som följer:

14 §

Ansvar för att anmälningarna görs

Ansvariga för att en anmälan till registret görs är

7) för en ideell förening ~~styrelsens ordinarie~~ **de myndiga** medlemmar **i styrelsen som anmälts till föreningsregistret,**

Denna lag träder i kraft **vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.**

3.

Lag

om ändring av religionsfrihetslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i religionsfrihetslagen (453/2003) 18 § 2 och 3 mom., 19 § 2 och 3 mom., 20 § 1 och 5 mom. samt 27 § 1 mom. 9 punkten som följer:

18 §

Anmälan om bildande av ett samfund

Till anmälan ska fogas den stiftelseurkund som avses i 9 § samt samfundsordningen. I anmälan ska ingå fullständigt namn, adress, hemkommun och personbeteckning för styrelseordföranden och namntecknarna, eventuella begränsningar av namnteckningsrätten enligt 36 § 3 mom. i föreningslagen samt de uppgifter om samfundets stiftare som avses i 4 § 3 mom. i denna lag. Om en person inte har någon finländsk personbeteckning anges födelsetiden. Också **alla andra styrelsemedlemmar** får uppges i anmälan.

Styrelseordföranden eller någon annan myndig styrelsemedlem **som anmälts till registret** ska underteckna anmälan och försäkra att samfundet har bildats med iakttagande av bestämmelserna i denna lag.

19 §

Anmälan om bildande av ett lokalsamfund

Till anmälan ska fogas eventuella lokala stadgar. I anmälan ska ingå fullständigt namn, adress, hemkommun och personbeteckning för lokalsamfundets styrelseordförande och namntecknare samt eventuella begränsningar av namnteckningsrätten enligt 36 § 3 mom. i föreningslagen. Om en person inte har någon finländsk personbeteckning anges födelsetiden. Också **alla andra styrelsemedlemmar** får uppges i anmälan.

Samfundets styrelseordförande eller någon annan myndig styrelsemedlem **som anmälts till registret** ska underteckna anmälan och ge en försäkran enligt 18 § 3 mom.

Betänkande LaUB 6/2016 rd

20 §

Anmälan om ändring och upplösning

En ändring av samfundsordningen för ett registrerat religionssamfund och av de lokala stadgarna för ett registrerat lokalsamfund samt byte av styrelseordförande, någon annan i registret antecknad styrelsemedlem och en namntecknare för samfundet eller det registrerade lokalsamfundet anmäls skriftligen (*ändringsanmälan*) till Patent- och registerstyrelsen.

På antecknande av en ändrings- och upplösninganmälan i registret tillämpas vad som i 16 § 1 mom. föreskrivs om registrering av ett religionssamfund. På uppgörande och undertecknande av en ändringsanmälan tillämpas vad som i 18 § föreskrivs om uppgörande och undertecknande av en anmälan om bildande av ett samfund. En ändringsanmälan får undertecknas också av en person som är bemyndigad av den som är ansvarig för att anmälningarna görs. Dessutom får den som har avgått från sin i registret över religionssamfund antecknade post eller vars i registret antecknade uppdrag har upphört själv göra anmälan om detta.

27 §

Tillämpning av föreningslagen

Förutom vad som bestäms i denna lag iakttas i fråga om ett registrerat religionssamfund i tillämpliga delar följande bestämmelser om registrerade föreningar i föreningslagen:

9) bestämmelserna om upplösning av en förening i 40, 41 och 42 §,

Denna lag träder i kraft den 20 . Bestämmelserna i 18 § 2 mom. och 19 § 2 mom. om anmälan av andra styrelsemedlemmar än ordföranden eller namntecknaren för registrering och i 18 § 3 mom. och 19 § 3 mom. om skyldigheten för andra styrelsemedlemmar som ska anmälas till registret att underteckna registeranmälan träder dock i kraft först vid en tidpunkt som bestäms genom förordning av statsrådet.

Helsingfors 25.5.2016

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Laura Huhtasaari saf
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Emma Kari gröna

Betänkande LaUB 6/2016 rd

medlem Niilo Keränen cent
medlem Katri Kulmuni cent
medlem Suna Kymäläinen sd
medlem Mikko Kärnä cent
medlem Sanna Marin sd
medlem Outi Mäkelä saml
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Mari-Leena Talvitie saml.

Sekreterare var

utskottsråd Marja Tuokila.